

NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM
Hadtudományi Doktori Iskola

dr. Király István Mihály

Izrael Állam biztonság- és védelempolitikájának változásai

című doktori (PhD) értekezésének szerzői ismertetője

TÉZISFÜZET

Témavezetők

Prof. habil. Dr. N. Rózsa Erzsébet
egyetemi tanár

Dr. Jany János
egyetemi docens

Budapest, 2024.

Tartalomjegyzék

1.	A tudományos probléma megfogalmazása	3
2.	Kutatási célok	3
3.	Hipotézisek.....	4
4.	Kutatási módszerek.....	5
5.	Az elvégzett vizsgálat tömör leírása fejezetenként	10
5.1.	<i>Második fejezet.....</i>	<i>10</i>
5.2.	<i>Harmadik fejezet .....</i>	<i>11</i>
5.3.	<i>Negyedik fejezet.....</i>	<i>12</i>
5.4.	<i>Ötödik fejezet.....</i>	<i>12</i>
6.	Összegzett következtetések	13
7.	Új tudományos eredmények.....	16
8.	Ajánlások.....	18
9.	Kutatási eredmények gyakorlati felhasználhatósága.....	18
10.	Publikációs jegyzék	19
11.	Szakmai-tudományos életrajz	20

1. A tudományos probléma megfogalmazása

Izrael Állam biztonsági környezete, ebből kifolyólag pedig az ország biztonság- és védelempolitikája igen sok szempontból sajátosnak tekinthető. Ez a megállapítás a zsidó állam modern kori történetére vonatkoztatva folyamatosan megállta a helyét, azonban napjainkban a korábbiaknál még aktuálisabbnak tekinthető. Ezen okokból, illetve Izrael geopolitikai elhelyezkedéséből adódóan sem a hagyományos elméleti iskolák, sem pedig a nyugati szakirodalomban elfogadott fogalmak, alapvetések nem alkalmazhatók maradéktalanul az izraeli biztonság- és védelempolitikai vizsgálata során. Figyelembe véve, hogy a zsidó állam modern kori történelme 1948-tól datálódik, és azóta szinte folyamatosan fegyveres konfliktusokat vív a környező országokkal, vagy az azok területén működő nem állami szereplőkkel, felmerült a kérdés, hogy vajon Izrael Állam létrejötte teremtett-e olyan biztonsági környezetet, amelyben kódolva voltak ezek a folyamatos fegyveres konfliktusok? Ha igen, akkor kijelenthető-e, hogy a szomszédos államok és Izrael közötti viszony alapvetően meghatározta ezen terület konfliktusosságát? Ha igen, akkor az esetleges államközi békeszerződések csökkentették a fegyveres konfliktusok kialakulásának esélyét, illetve intenzitásának szintjét? Ezen összefüggések vizsgálata során valóban csak az állami szereplőkre érdemes fókuszálni, vagy a nem állami szereplők jelentősége is érdemleges? A vizsgálatunk során elégséges csupán a szomszédos államokra fókuszálni, vagy célszerű messzebbre is tekinteni? Végül, de nem utolsó sorban: ha elfogadjuk, hogy Izrael biztonsági környezete sajátos és az államot folyamatosan fegyveres konfliktusok kirobbanása fenyegeti, melyek azok a katonai képességek és haditechnikai eszközök, amelyek a múltban képesek voltak, a jelenben és a közeljövőben pedig képesek szavatolni az ország túlélését, biztonságát?

2. Kutatási célok

Az értekezés elkészítése során a következő célokat tartottam szem előtt:

1. Annak részletes elemzése, hogy miként változott Izrael biztonsági környezete az elmúlt több, mint 75 év során, az ország létrejötte és túlélése miként hozta létre a levantei szubkomplexumot.
2. Esettanulmányok segítségével alátámasztani, hogy a levantei szubkomplexum konfliktusosságának fokát alapvetően határozta meg Izrael Államnak az alrégió egyéb

államaihoz fűződő viszonya – azaz minél inkább ellenséges a zsidó állam és a környező arab államok viszonya, annál nagyobb az esélye egy kiterjedt államközi fegyveres konfliktus kitörésének.

3. Bizonyítani, hogy a vizsgált időszak során mindig is voltak olyan állami és nem állami szereplők is, amelyek Izrael Állam biztonságát fenyegették, ugyanakkor az államközi fegyveres konfliktusok időszakában az izraeli biztonság- és védelempolitika elsősorban az állami szereplőkre koncentrált, később azonban a nem állami szereplők jelentőségének növekedése figyelhető meg.
4. Igazolni, hogy napjainkra Izraelnek a magas valószínűségű, de alacsony egzisztenciális veszélyt magában hordozó, nem állami szereplőkkel vívandó, illetve az alacsony valószínűségű, de magas egzisztenciális veszélyt magában hordozó, állami szereplőkkel vívandó fegyveres konfliktusokra is készen kell állnia.
5. Feltárni, hogy mindezekből fakadóan az izraeli biztonsági szolgálatoknak képesnek lennie mind a városi gerillaharc, mind a terrorizmus elleni küzdelem, mind pedig egy konvencionális háború megvívására – akár egyidőben.
6. Elemezni, hogy történetileg az izraeli védelmi beszerzések és a hazai védelmiipar miként követte le a zsidó állam éppen aktuális igényeit, melyek voltak és jelenleg melyek azok a haditechnikai eszközök és képességek, amelyek kritikusak a túléléshez és a biztonsági környezet eredményes kezeléséhez.

3. Hipotézisek

Hipotézisem természetesen a kitűzött célkitűzésekhez igazodnak, és azok az alábbiak:

H1: A levantei szubkomplexum létrejöttét Izrael Állam megalapítása és fennmaradása generálta.

H2: A levantei szubkomplexum konfliktusosságának fokát alapvetően határozta meg Izrael Államnak az alrégió egyéb államaihoz fűződő viszonya – azaz minél inkább ellenséges a zsidó állam és a környező arab országok viszonya, annál realisabb lehetőség egy kiterjedt államközi fegyveres konfliktus kitörése.

H3: A vizsgált időszak során mindig is voltak olyan állami és nem állami szereplők is, amelyek Izrael Állam biztonságát fenyegették, ugyanakkor az államközi fegyveres konfliktusok időszakában az izraeli biztonság- és védelempolitika elsősorban az állami szereplőkre

koncentrált, később azonban a nem állami szereplők jelentőségének növekedése figyelhető meg. Napjainkra Izraelnek a magas valószínűségű, de alacsony egzisztenciális veszélyt magában hordozó, nem állami szereplőkkel vívandó, illetve az alacsony valószínűségű, de magas egzisztenciális veszélyt magában hordozó, állami szereplőkkel vívandó fegyveres konfliktusokra is készen kell állnia.

H4: Mindezeket akkor lehet képes megvalósítani, ha egyszerre, akár egyidőben képes terrorizmus elleni műveletek, városi gerillaharc és egy konvencionális fegyveres konfliktus megvívására, amelyekhez elengedhetetlen egyrészt a megfelelő kiképzés és felkészítés, másrészt pedig a technológiai előny fenntartása, elsősorban a C4ISR, a légvédelem és légierő, a pilóta nélküli és kiberképességek, valamint a precíziós lőszerrel vonatkozásában.

4. Kutatási módszerek

Értekezésem elméleti keretét a Barry Buzan és Ole Weaver által kidolgozott, a konstruktivizmusba illeszkedő regionális biztonsági komplexumok elméletét (RBKE), majd az azt kiegészítő, Jaap deWilde közreműködésével megalkotott biztonsági szektorok elméletét alkalmaztam, annak alapján a zsidó állam fegyveres konfliktusait analizáló esettanulmányok sorát felállítva mutattam be az izraeli biztonság- és védelempolitikának, valamint a levantei szubrégióknak a fejlődését. A legelső, államalapítást megelőző időszakot mindazonáltal átfogóbban, nem esettanulmányokkal, hanem korszakhatárokat felhasználva elemeztem: az első cionista településektől az első világháborúig, az első világháborútól az 1939-es Fehér Könyvig, majd az 1939-es Fehér Könyvtől az államalapításig tartó időszakokat vizsgáltam. Ennek oka, hogy ekkor még nincs zsidó állam, lazábbak a keretek, más a történelmi kontextus és ezen korszakhatárok alkalmazásával írható le a legjobban az ezen időszakban tapasztalt fejlődési ív.

Kutatásom probléma-, illetve esetközpontú vizsgálat, ahol a probléma minden alkalommal Izrael biztonsági helyzete, fenyegetettsége, az esetek pedig a zsidó állam által vívott fegyveres konfliktusok. Mivel ezen konfliktusok nagy része a múltban történt, ezért a történelmi/történelmi vizsgálatához szükséges módszereket is rendszeresen alkalmazom az értekezés során. Ezen

megközelítések pozitívuma, hogy lehetőséget nyújtanak a kutató számára a „hogyan” és a „miért” kérdések átfogó és alapos magyarázatára.¹

A dolgozat elsődleges módszertani eszköze a végkimenetel-magyarázó folyamatkövetés (explaining-outcome process tracing). Az RBKE és a biztonsági szektorok elmélete összhangban van a folyamatkövetés módszerével, hiszen különböző szintű (államok feletti, állami, államok alatti) és szerepű (az adott RBK tagja, külső hatalom, szigetelő állam) aktorokat vizsgálva különböző szinteket (globális, regionális, lokális) és különböző szektorokat (katonai, gazdasági, politikai, társadalmi, környezeti) felhasználva, egy adott regionális és/vagy lokális biztonsági struktúra magyarázatára törekszik – tehát azokat a változókat keresi, amelyek a regionális biztonsági komplexumokra hatással vannak. A disszertáció az egyes eseteket egymástól elkülönítve elemzi, hiszen a végkimenetel magyarázó folyamatkövetés kifejezetten egy egyetlen esetet vizsgáló (single-case) módszer, ami azt takarja, hogy mivel maga a vizsgálat is az eseten belül történik, így a következtetéseket is csak e kereteket megtartva vonhatjuk le.² E módszer alkalmazása során fontos körülmény, hogy csak maga az okozat (jelen disszertációban az egyes fegyveres konfliktusok) tekinthető biztos pontnak, így a kutatás épp úgy vonatkozik a kiváltó ok feltárására, mint az okozathoz vezető folyamat megismerésére.³ Emellett azonban a vizsgált esetek – akár a láncban a szemek – egy nagyobb, átfogóbb „eset” – azaz Izrael modern történelmének, biztonság- és védelempolitikája fejlődésének – részesetei, amelyek összefüggésben vannak egymással. A részesetek együttes, szintetizáló értelmezése támasztja alá, illetve adja meg a disszertáció hipotéziseire a válaszokat.

A folyamatkövetés menete az alábbiakban foglalható össze. Első lépésként azon alapvető elemek rögzítése történik, amelyek rendelkezésre állnak. Ilyen minden egyes esettanulmány során a kiinduló helyzet („A” állapot), az okozat („B” állapot), valamint a végkimenetel („C” állapot).⁴ Itt kerül sor minden olyan körülmény, szereplő kigyűjtésére is, aki vagy ami potenciálisan befolyásolhatta esettanulmányok végpontjai közötti eseménysorozat alakulását. A szerepeltetett elemeket a lehető legkisebb különálló egységekre kell bontani, valamint az egyes szerepeltetett elemeknek a folyamat végkimenetele szempontjából szükségeseknek kell lennie. Ezt követi a folyamatkövetés második szakasza, amely során az előzőleg meghatározott alapok

---

¹ Robert K. Yin: *Casestudy research: Design and methods*. Sage, 2003. 5-9. o.

² Derek Beach – Rasmus Brun Pedersen: *Process-Tracing Methods: Foundations and Guidelines*. University of Michigan Press, 2019.

³ Melanie Punton – Katharina Welle: *Applying Process Tracing in Five Steps*. Centre for Development Impact, 2015.

⁴ Nigel Simister – Vera Scholz: *Process Tracing*. INTRAC, 2017.

operacionalizálása történik. Ennek keretében meghatározásra kerülnek a konkrét elemzési lépések a különböző források (elsősorban szakirodalom) alapján, valamint az ok-okozati kapcsolatra vonatkozó bizonyítékok beazonosítása is ezen fázisban történik.⁵ A szakirodalom szerint a harmadik lépés a folyamat elemeinek idővonalon történő meghatározása. Ezt követi az eredmények leírása, az elvégzett tevékenység ismertetése, illetve a kapcsolódó köztes folyamatok, változások kiemelése, valamint annak magyarázata, hogy ezek milyen módon befolyásolták a folyamat egészét.⁶ Ezután kerül sor az egyes bizonyítékok súlyának értékelésére. E tekintetben számos skálázási módszer ismert, jelen vizsgálat során ezek közül a legelterjedtebb, a Stephen Van Evera, Andrew Bennett és David Collier módszertani művei útján kifejlesztett protokoll kerül alkalmazásra. Ez négy tesztet alkalmaz: straw in the wind, hoop, smoking gun, double decisive.⁷

A folyamat lezárásaként, az elvégzett tesztek és a bizonyítékok alapján értékelem a folyamatra vonatkozó hipotéziseinket. Fontos rögzíteni, hogy a mechanizmus egészére vonatkozó bizonyítékok csak annyira erősek, mint a leggyengébb láncszemekre vonatkozó, a teszt által kapott eredmények. Mindezek alapján tehát lehetőség nyílik a teljes mechanizmus – mint alaphipotézis - megerősítésére, vagy éppen megcáfolására.⁸

Az elemzés koherenciájának megtartása végett, illetve azért, hogy a különböző fegyveres konfliktusok hatásai összehasonlíthatók legyenek, minden esetben ugyanazt az eljárást alkalmaztam. Időrendi sorrend alapján analizáltam az 1948-as Függetlenségi Háborút, az 1956-os szuezi válságot, az 1967-es hatnapos háborút, az 1973-as jom kippuri háborút, majd az 1982-es első libanoni háborút, az 1987-es első intifádát, a 2000-es második intifádát, a 2006-os

---

⁵ Simister – Scholz: i. m.

⁶ Simister – Scholz: i. m.

⁷ „Straw in the wind” teszt: Az ennek való megfelelés nem elegendő és nem is szükséges az ok-okozati összefüggés megállapításához; ha az adott bizonyíték átmegy a teszten, akkor megerősíti ugyan a hipotézist, de nem igazolja azt; ha az adott bizonyíték nem megy át a teszten, akkor a hipotézis irrelevanciáját sugallja, de nem zárja ki azt. „Hoop” teszt: Az ennek való megfelelés nem elegendő, de szükséges az okozati összefüggés megállapításához; ha az adott bizonyíték átmegy a teszten: megerősíti ugyan hipotézist, de nem igazolja; ha az adott bizonyíték nem megy át a teszten, akkor kizárja a hipotézist. „Smoking gun” teszt: Az ennek való megfelelés elégséges ugyan, de nem szükséges az okozati összefüggés megállapításához; ha az adott bizonyíték átmegy a teszten, akkor megerősíti a hipotézist; ha az adott bizonyíték nem megy át a teszten, akkor a hipotézis irrelevanciáját sugallja, de nem zárja ki azt. „Double decisive” teszt: Az ennek való megfelelés elégséges és szükséges is az okozati összefüggés megállapításához; ha az adott bizonyíték átmegy a teszten, akkor megerősíti a hipotézist; ha az adott bizonyíték nem megy át a teszten, akkor nem csak az adott hipotézist, hanem az összes többi hipotézist is kizárja. Stephen Van Evera: *Guide to Methods for Students of Political Science*. Cornell University Press, 1997.; Andrew Bennett: *Process Tracing and Causal Inference*. In: Henry E. Brady – David Collier (szerk): *Rethinking Social Inquiry: Diverse Tools, Shared Standards*. Rowman and Littlefield, 2010. 207–219. o.; David Collier: *Understanding Process Tracing*. In: *Political Science & Politics*, 2011, 44. évfolyam, 4. szám. 823–830. o.

⁸ Collier: i. m.

második libanoni háborút, érintőlegesen a gázai műveleteket, illetve komplexumformáló hatásai vonatkozásában 2011-es „arab tavaszt” – ennek megfelelően **a disszertáció által vizsgált időszak az államalapítástól a 2011-es „arab tavasz” utáni időszakig, azon belül 2023. október 6. napjáig tart.** Kiindulásként bemutattam az RBKE alapján a levantei szubkomplexumnak (amennyiben releváns, a tágabb Közel-Keletnek is) a vizsgálatkori időállapotát, hatalmi viszonyait. Kitértem Izrael biztonsági- és védelempolitikai problémáira, biztonsági környezetére, a szubkomplexum belső és külső szereplőinek aktuális hozzáállására, valamint az izraeli haditechnikai fejlesztésekre, illetve az ezzel kapcsolatos igényeket kielégítő külső aktorokra. Ez tulajdonképpen egy, az adott konfliktust megelőző helyzetet a fenti szempontok alapján bemutató leírás. Minden esettanulmány során ez volt az „A” állapot, amely kialakulása többé-kevésbé békés időszakokat feltételez. Módszertani szempontból ez volt az adott folyamatkövetés során a kiindulópont leírása. Ezután mindegyik fegyveres konfliktus összefoglaló ismertetésére került sor, amely során ismertetem a főbb eseményeket, releváns tényeket, úgy mint a szembenálló felek száma, haditechnikai eszközei, veszteségei, stb. Ezek az időszakok jellemzően rövidek, intenzívek és konfliktusosok. Ez volt minden esettanulmánynál a „B” állapot, azaz módszertani szempontból az okozat. Ezt követően a konfliktus utáni állapotokat elemeztem, értékelttem annak közvetlen és közvetett hatásait Izrael, a levantei szubkomplexum (ha szükséges, akkor a tágabb Közel-Kelet) és a külső szereplők vonatkozásában, valamint – ha lényeges elmozdulás történt – ismertettem az új biztonsági realitásokat, valamint azok esetleges következményeit az izraeli biztonság- és védelempolitikára nézve. Ez a konfliktus utáni állapot minden esettanulmánynál a „C” állapot, azaz a végkimenetel. Ez, akárcsak az „A” állapot, azaz módszertani szempontból a kiindulópont, többé-kevésbé békés környezetet feltételez, és hosszabb időszakot ölel fel.

Minden vizsgált eseménysorozatnál van „A”, „B” és „C” állapot, tehát az esettanulmányok során, miközben a „hogyan” és „miért” vizsgálom, a folyamatkövetés módszertanát alkalmazom, amely a hegeli dialektikával is rezonál.⁹ A kiindulópont (azaz a hegeli tézis) minden esetben az „A” állapot, az okozat (azaz a hegeli antitézis), amely maga a konfliktus¹⁰,

---

⁹ Hegel írja a szellem fenomenológiájában: „A bimbó eltűnik a virág kifakadásakor, s azt lehetne mondani, hogy a bimbót megcáfolja a virág; éppígy a gyümölcs a növény hamis létezésének nyilvánítja a virágot, s ennek helyébe lép mint a növény igazsága. Ezek a formák nemcsak különböznek egymástól, hanem egymással összeférhetetlenek lévén ki is szorítják egymást. Folyékony természetük azonban egyszersmind a szerves egység mozzanataivá teszi őket, amelyben nemcsak nem ellenkeznek egymással, hanem az egyik éppoly szükségszerű, mint a másik; és csak ez az egyenlő szükségszerűség alkotja az egésznek életét.” Forrás: Georg Wilhelm Friedrich Hegel: A szellem fenomenológiája. Akadémia Kiadó, 1979. 10. o.

¹⁰ Amely a fennálló állapotok tarthatatlansága miatt tör ki, és válik lényegében az „A” állapot, a relatív béke ellentétévé, azaz a háborúvá.

„B” állapot, míg a végkimenetel (azaz a hegeli szintézis) a „C” állapot.¹¹ A „C” állapot, akárcsak az „A” állapot, többé-kevésbé békés, azonban már olyan békés állapot, amely az „A” állapoton a „B” állapot hatásival túlmutató, minőségileg tehát nem azonos az „A” állapottal. A „C” állapot nem feltétlenül jelent nagyobb fokú stabilitást, vagy izraeli szempontból biztonságosabb környezetet, mint az azt megelőző „A” állapot, de minőségileg mégis más. A rendszer folytonossága abban is tetten érhető, hogy a korábbi esetek „C” állapotaiból fejlődnek ki a későbbi esetek „A” állapotai. Az esetek „A”-„B”-„C” állapotainak láncolatát egymás mellé helyezve a disszertációra kiterjedően hármas korszakolás határai rajzolódnak ki. Az első korszak a zsidó állam által vívott államközi fegyveres konfliktusok jelentik, amelyek utolsó konfliktusa az 1973-as jom kippuri háború, illetve záródátuma az annak folyamán létrejött 1979-es camp david-i béke. A második korszak kezdődátuma szintén az 1979-es év, azon belül azonban az iráni iszlám forradalom. A második korszak azt az időszakot jelzi, amikor Izrael már nem állami szereplők ellen vív fegyveres konfliktusokat (libanoni háborúk, intifádák, gázai műveletek). A második korszak végét, és a harmadik korszak elejét 2011 jelenti, amikor két, rendkívül jelentős regionális esemény történt: az úgynevezett „arab tavasz”, illetve az amerikai jelenlét jelentős csökkenésének kezdete az iraki kivonulással. Ezek eredményezték egy olyan biztonsági környezet kialakulását, ahol Izraelnek már egyértelműen nem állami és állami szereplőkkel együttesen, azoknak mintegy hálózata, szövetségi rendszere ellen kell megvédenie magát. A harmadik korszak legtömörebben lokális szinten az Izrael vs. Irán-Hezbollah-Hamász (és egyéb palesztin terrorszervezetek) ellenséges háromszög, valamint regionális szinten a status quo államok vs. ellenállás tengelye¹² szembenállásával írható le.

Az esettanulmányok és az egyes korszakok között lényeges különbség, hogy míg előbbinél (ha leegyszerűsítve is, de lényegét tekintve helyesen) a béke-konfliktus-béke folyamat domináns, utóbbinál egyértelműen egy konfliktusok-konfliktusok-konfliktusok folyamatot látunk, ahol a csupán konfliktusok jellege, jellemzői változnak – azaz sajnálatos módon az értekezés is alátámasztja: nincs béke az olajfák alatt. Mindkét esetben azonban a keret megtartása segít abban, hogy az egyes részeket, részelemeket össze tudjuk hasonlítani kvalitatív és – amennyiben van ilyen – kvantitatív szempontból is, viszonylagos objektivitást megtartva.

---

¹¹ Amely a tarthatatlan „A” állapot és a „B” állapot összecsapásaként, eredményeként jön létre.

¹² Az ellenállás tengelyébe tartozik Irán, Szíria, a Hezbollah, a húszik (Ansar Allah), egyes palesztin csoportok (Hamász, Iszlám Dzsihad), és egyéb, Irán által támogatott síita milíciák Irakban és Szíriában. Az ellenállás tengelyébe tartozó országokban közös a nyugati országok regionális befolyásának (elsősorban az USA befolyásának) elutasítása, az Izrael ellenesség, és a szembe helyezkedés bizonyos szélsőséges szunnita iszlamista csoportokkal.

Ugyan elemzésem elsősorban Izrael nézőpontjából vizsgálja a biztonság- és védelempolitika alakulását, de sok kitekintést teszek például a környező arab államok egymás közötti viszonyaira, illetve a különböző külső hatalmakként fellépő aktorok és a rendszerben lévő egyéb szereplők kapcsolataira is, lefedve így mind a lokális, mind a regionális, mind pedig a globális elemzési teret is. A disszertáció keret diszciplinája a nemzetközi biztonsági tanulmányok kutatási területe, azonban a tudományok interdiszciplináris jellegéből adódóan más területeket is érint, illetve az azok alkalmazásával született eredményeket szintetizálja. Ilyenek elsősorban a hadtudomány, történelemtudomány, jogtudomány, nemzetközi tanulmányok. Disszertációm szakirodalom tekintetében politikai és katonai vezetők nyilatkozataira, nyilvános hírszerzési jelentésekre és a fegyverszüneti és békeszerződésekre, az ENSZ Közgyűlése és ENSZ Biztonsági Tanácsa által meghozott határozatokra támaszkodik elsődleges forrásként, másodlagos forrásként pedig elsősorban izraeli, nyugati, kisebb részben pedig közel-keleti szerzők monográfiáira, tanulmánykötetekre, illetve mértékadó folyóiratokban megjelent tanulmányaira, szócikkeire, ahol pedig elengedhetetlen internetes forrásokra (elsősorban fegyvergyártók hivatalos oldalaira, valamint mértékadó napilapokra) hivatkozom.

5. Az elvégzett vizsgálat tömör leírása fejezetenként

5.1. Második fejezet¹³

A második fejezet során áttekintésre kerültek az izraeli biztonság- és védelempolitika változásai az oszmán időktől az államalapításig. A vizsgálat alapján megállapítottam, hogy az 1880-as évektől az első világháborúig egy projektnek, nagyszabású elképzelésnek lehetett minősíteni az önálló zsidó állam gondolatát. Ugyan különböző megoldási javaslatok napvilágot láttak, időről-időre valamilyen mértékű nagyhatalmi támogatást is kapott a cionizmus, azonban reális esély nem mutatkozott államalapításra. Ebben az időben nem is beszélhetünk biztonság- és védelempolitikáról, hiszen a zsidók fegyveres tevékenysége kimerült a telepek védelmében, illetve egyes területek elfoglalásában, valamint egyes fegyveres csoportok (Bar Giora, Hasomer) megalapításában. Az első világháború, és az azt követő, nemzetközi politikát érintő turbulenciák, legfőképpen a brit támogatás (Balfour-nyilatkozat) egy lépéssel közelebb hozta a korábban elképzelhetlent, az önálló zsidó államot. Ugyanúgy az első világháború volt az, amely

---

¹³ Az értekezés első fejezete a bevezetést, az elméleti és módszertani kereteket, illetve az izraeli biztonság- és védelempolitika általános elveit ismerteti, így részkövetkeztetések levonására az első fejezetben nem került sor.

során 2000 év után zsidó katonai egység jött létre: ez volt a ZMC és később a Zsidó Légión. A britek azonban az arabok jóindulatát is magukénak akarták tudni, ezért a krízishelyzeteken kívül (arab felkelések) mindig az araboknak kedveztek (1922-es Fehér Könyv, 1939-es Fehér Könyv). A zsidó fegyveres csoportok szinte végig illegalitásban működtek, ugyanakkor az arab felkelések miatt egyrészt létrejött a minden addiginál jobban szervezett Hagana, másrészt pedig ezek a felkelések voltak azok, amelyek lehetővé tették az időszakos brit támogatást. Ezek közül a 1936-39-es arab felkelés volt a legjelentősebb. Habár a második világháború kitörése ideiglenesen újra érdekazonosságot eredményezett a britek és a zsidók között, azt követően a cionista vezetés már egyértelműen szembefordult a Koronával.

Az ENSZ Közgyűlése által 1947. november 29-én elfogadott 181 (II) határozat és Izrael függetlenségének 1948. május 14. napján történt kihirdetése közötti időszakban a britek szándékos tehetetlensége mellett (és részben amiatt) zsidó-arab polgárháború dúlt, amelynek végén a palesztinai arab erők jelentős vereséget szenvedtek, míg a zsidók komoly lépést tettek az önálló államuk megszilárdítása érdekében.¹⁴ Ezen események következtében azonban (a palesztinai arab menekültek mai napig megoldatlan problémája mellett) a palesztinai arab vereségbe beletörődni nem tudó és nem akaró környező arab államok elsődleges biztonsági kérdésévé a zsidó állam vált, magában hordozva ezzel ezen államok jövőbeli támadását. Egyértelműen megállapítható tehát, hogy Izrael megalapítása a Közel-Keleten belül egy önálló szubkomplexum, a levantei alrégió létrehozását is eredményezte, hiszen a zsidó állam megjelenése a régióban olyan katonai-politikai környezetet teremtett, amelyben a környező arab országok elsődleges biztonsági prioritássá emelték annak pusztta létezését is.

5.2. Harmadik fejezet

A harmadik fejezetben Izrael 1948 és 1973 között vívott konfliktusai kerültek elemzésre. Ennek során feltártam, hogy a nem állami szereplőből állami szereplővé vált Izrael volt a levantei RBK generáló, létrehozó tényezője. A vizsgált fegyveres konfliktusokon keresztül bizonyítottam, hogy Izrael nélkül valószínűsíthetően nem létezne külön regionális biztonsági alrégió a térségben. Ennek oka, hogy a zsidó állam létrejötte teremtett olyan katonai-politikai környezetet, amelyben a környező arab országok Izraelt elsődleges biztonsági kérdéssé

---

¹⁴ Megjegyzendő, hogy Izrael Állam 1948-as megalapítása, valamint a jobbára a Haganából létrejövő Izraeli Védelmi Erők megalakulása egy olyan folyamat kicsúcsosodása, amelyre napjainkban kevés példát találunk: egy adott nem állami szereplő állami szereplővé válása.

emelték. Ezt a tényt az is bizonyítja, hogy 1948 után a térség államközi konfliktusaiban mindig egy vagy több arab állam állt azonos oldalon a zsidó állammal szemben, miközben egymással nem háborúztak (némiképpen kivétel ez alól az 1970-es ún. Fekete Szeptember, amely során szíriai és jordániai csapatok csaptak össze). Olyan felállás sem fordult elő soha, hogy arab államok Izraellel szövetségben lépjenek fel más arab államok ellen. Mindemellett igazoltam, hogy az államközi fegyveres konfliktusok időszakában Izrael és a környező arab országok között végig ellenséges viszony volt (még az olykor a zsidó állammal pragmatikusan együttműködő Jordániára is igaz ez), hiszen 1948-tól kezdve 1979-ig egyikőjük sem ismerte el Izrael Állam létét – fordulópont e körben az Egyiptommal kötött béke volt, amely a mai napig hatályos.

5.3. Negyedik fejezet

A negyedik fejezetben Izrael 1982 és 2006 között vívott konfliktusai kerültek elemzésre. Ennek során feltártam, hogy a levantei szubkomplexum konfliktusosságának fokát alapvetően határozta meg Izrael Államnak az alrégió egyéb államaihoz fűződő viszonya: amikor Izrael és a szomszédai viszonya ellenséges volt, elsősorban területi követelések mentén (pl. Sínai-félsziget, Júdea és Szamária), akkor a levantei szubkomplexum is konfliktusos volt (lásd 3. fejezet), ám amikor sikerült békét kötnie a zsidó államnak valamely szomszédjával, a konfliktusosság foka jelentősen csökkent. Látható, hogy azon országok (Egyiptom és Jordánia), amelyek békét kötöttek Izraellel, a békekötést követően napjainkig nem kerültek fegyveres konfliktusba a zsidó állammal, tehát a békék tartós stabilizáló tényezőnek bizonyultak. Igazoltam azt is, hogy a tartós békéért – figyelemmel arra, hogy Izrael mindegyik szomszédjának volt területi követelése – mindenképpen szükséges volt valamilyen területi kompromisszum egyik, vagy másik fél részéről (Izrael feladta a Sínai-félszigetet, Jordánia Júdeát és Szamáriát) – azonban ezek csak akkor voltak megfelelőek, ha a kérdéses területek feletti kontrollt állami szereplők vették át. Amikor olyan nem állami szereplők jutottak ellenőrzéshez területek felett, mint a PH, a Hamász, vagy a Hezbollah, a konfliktusosság a levantei szubkomplexumon belül újból nőni kezdett, bár földrajzilag ezek mind korlátozottak voltak, és állami szereplő Izraelen kívül közvetlenül nem vett részt bennük.

5.4. Ötödik fejezet

Az ötödik fejezetben az „arab tavaszt” és az amerikai jelenlét relatív csökkenését követő globális, regionális és lokális változásokat, valamint azoknak az Izraelt körülvevő biztonsági környezetre gyakorolt hatását vizsgáltam. Bizonyítottam, hogy a 2011 és 2023 október 6. napja közötti időszak igazolta, hogy Izraelnek egyszerre kell képesnek lennie elsősorban a Hamász miatt a terrorizmus ellenes műveletek és városi gerillaharc megvívására, míg a Hezbollah miatt a városi gerillaharc és konvencionális fegyveres konfliktus megvívására – miközben Irán egy esetleges iráni, valószínűsíthetően nem konvencionális támadásra is fel kell készülnie. Feltártam, hogy a Hamász és a Hezbollahh jelentette fenyegetés jellegét tekintve magas valószínűségű, de alacsony egzisztenciális veszélyt magában hordozó, míg egy esetlegesen Iránnal vívandó fegyveres konfliktus alacsony valószínűségű, de magas egzisztenciális veszélyt magában hordozó fenyegetés. Igazoltam, hogy a technológiai előny fenntartása elsősorban a C4ISR, a légvédelem és légierő, a pilóta nélküli és kiberképességek, valamint a precíziós lőszerrel vonatkozásában képes ellensúlyozni az ellenséges erők esetleges számbeli fölényét, lépéselőnyt jelent többfrontos fegyveres konfliktusok megvívása során, valamint minimalizálja mind az élőerőt, mind a haditechnikai eszközöket érintő veszteségeket.

6. Összegzett következtetések

Értekezésem során bemutattam, hogy Izrael Államot 1948-ban egy korábban nem állami szereplőként létező csoport (lényegében a Palesztina Brit Mandátumterületen élő cionista zsidóság) alapította, így válva nem állami szereplőből állami szereplővé. Ezen esemény az egész Közel-Kelet, de kiváltképpen a levantei szubkomplexum vonatkozásában kiemelkedő jelentőséggel bír: tulajdonképpen ez a kérdés vált a közel-keleti regionális biztonsági komplexum közös szervezőerejévé, amely összekötötte az Atlanti-óceántól Afganisztánig tartó területet, valamint kifejezetten ez az esemény hozta létre a levantei szubkomplexumot. Izraelnek ezalatt 1948-1973 között a szomszédos államokkal kellett államközi fegyveres konfliktusokat megvívnia, déli (Egyiptom), északi (Szíria) és keleti (Jordánia) irányból folyamatos fenyegetettség közepette. Ez a felállás a hatnapos háborút követően akképpen változott, hogy a Jordánia felől érkező fenyegetés csökkent, majd 1973 után az 1979-es egyiptomi-izraeli békeszerződéssel (camp david-i béke) a déli irányból érkező nyomás is drasztikusan csökkent. Ezt követően Izrael figyelme egyre jobban kiterjedt az ellenséges nem állami szereplőkre, elsősorban ekkor még a PFSZ-re. Ebben a folyamatban átmeneti epizódnak lehet tekinteni az 1982-es első libanoni háborút, amely során Izrael erődemonstrációt tartva jelentős csapást mért Szíria katonai képességeire (mérésélve ezzel az észak felől érkező

fenyegetést), és habár nem sokon múlt, de végül nem sikerült tartós sikereket elérnie Libanonban annak ellenére sem, hogy katonailag legyőzte a PFSZ-t. Sőt, a libanoni beavatkozás lényegében „létrehozott” egy új ellenséget, a Hezbollahot, amelyet Irán támogatott, és amely képességeit és lehetőségeit tekintve napjainkra nem hogy a palesztin terrorszervezetek (elsősorban a Hamász) képességeit haladja meg drasztikusan, de sok állam katonai képességei is eltörpülnek a síita terrorszervezetéhez képest – amely ugyan nem tekinthető állami szereplőnek, de számos (elsősorban katonai) aspektusból indokolt akként tekinteni rá. A Szíria felől érkező fenyegetés tehát 1982-től jelentősen mérséklődött, azonban Izrael északi határainál a Hezbollah formájában mindez 2000-ig bezárólag fokozatosan újjáépült, sőt fokozódott és a mai napig fennáll. A keletről, Jordánia felől érkező fenyegetés 1994-ben a két ország közötti békeszerződéssel tulajdonképpen megszűnt, azonban az első, de még inkább a második intifáda következtében Júdeában és Szamáriában előbb a Fatah, majd napjainkra leginkább a Hamász és az Iszlám Dzsihad helyi szervezetei révén szintén újra kialakult – bár a mai napig itt a legnagyobb Izrael mozgásteret. Szintén a második intifáda következménye volt a Gázai övezetből történő egyoldalú izraeli kivonulás, amely eredményeként 2005-2007 között a Hamász fokozatosan átvette az övezet irányítását, újratermelve ezáltal a déli irányból érkező fenyegetést, és megnyitva az utat a ciklikusan jelentkező szélesebb körű katonai műveleteknek a terrorszervezet és Izrael között. Ezt követően a leírt folyamatok és a tágabb Közel-Keleten lezajlott egyéb események, elsősorban az „arab tavasz” és az amerikai jelenlét relatív csökkenésének hatására Izrael tágabb biztonsági környezete és kiváltképp a levantei szubkomplexum a korábbiakhoz képest jelentősen instabilabbá vált, ahol a nemzetközi szakirodalom szerint Irán, Szaúd-Arábia, Törökország és nagyon korlátozottan (csak az ország biztonságát közvetlenül fenyegető kérdések vonatkozásában) Izrael verseng a dominancia megszerzéséért, miközben egyikük sem tud hegemónná válni. Az izraeli elemzők a jelenlegi stratégiai helyzetet úgy értékelik, hogy a régió biztonságát alapvetően négy érdekcsoport határozta meg: Irán és az ellenállás tengelye, a pragmatikus vagy mérsékelt arab államok Szaúd-Arábia vezetésével(+Izrael), a Muszlim Testvériség, valamint a szalafita, dzsihadista erők. Habár teljes dominanciát egy szereplő vagy érdekcsoport sem volt képes kivívni, ezen időszak relatív győztesének Irán tekinthető, aki Szíriában, Libanonban és a Gázai övezetben is jelentős befolyással rendelkezik. Emellett a perzsa állam nem ismeri el Izrael létezéshez való jogát, minden téren ellenséges a zsidó állammal, valamint kiterjedt nukleáris és ballisztikus rakéta programmal rendelkezik. Ezekből kifolyólag napjainkra -figyelembe véve, hogy az Izraellel ellenséges nem állami szereplők mögött is Irán áll – az Iráni Iszlám Köztársaság Izrael

legnagyobb és legveszélyesebb ellensége, az onnan érkező fenyegetések alapjaiban határozzák meg az izraeli biztonság- és védelempolitikát.

Egyfajta ciklikusság figyelhető tehát meg: 1948-1994 között Izrael fokozatosan (többször) legyőzte ellenséges szomszédjait, akivel tudott, békét kötött, akivel békét kötni pedig nem tudott, azt igyekezte elrettenteni. Így lassan mind az északi (Szíria), mind a keleti (Jordánia), mind a déli (Egyiptom) irányból érkező, állami szereplőktől származó fenyegetések megszűntek, vagy drasztikusan mérséklődtek. Ezzel azonban némiképpen párhuzamosan mind a három égtáj vonatkozásában nem állami szereplők nyertek teret, így napjainkra szintén mind a három irányból fenyegetésekkel néz szembe a zsidó állam.

A fentiekén túl feltártam, hogy melyek azok a haditechnikai eszközök és bizonyos mértékben stratégiák és taktikák is, amelyekkel a zsidó állam az elmúlt több, mint 75 év során megvívta a háborúit, valamint bemutattam a legaktuálisabb problémák kezelésére kifejlesztett és hadrendbe állított eszközöket. Igazoltam, hogy ezen idő alatt Izraelnek mindig szüksége volt a csúcstechnológias haditechnikai eszközök beszerzéséhez egy nagyhatalomra, azonban később nem csak átalakította, módosította ezeket a saját igényei szerint, hanem napjainkra rengeteg területen saját hadiipari fejlesztésekkel, képességekkel is rendelkezik. Elemeztem, hogy a zsidó államtól a jelen biztonsági környezete megkívánja, hogy egyszerre, akár egyidőben legyen képes terrorizmus elleni műveletek, városi gerillaharc és egy konvencionális fegyveres konfliktus megvívására, amelyekhez elengedhetetlen egyrészt a megfelelő kiképzés és felkészítés, másrészt pedig a technológiai előny fenntartása, elsősorban a C4ISR, a légvédelem és légierő, a pilóta nélküli és kiberképességek, valamint a precíziós lőszerrel vonatkozásában.

Kvalitatív és kvantitatív módon is bizonyítottam, hogy ameddig Izrael és a környező országok viszonya rossz volt, a szubkomplexumban a konfliktusosság foka magas volt, így államközi fegyveres konfliktusokat vívtak egymással, amelyek rövidek, de rendkívül magas intenzitásúak voltak. Igazoltam, hogy az államközi fegyveres konfliktusok megszűnésével Izrael nem állami szereplőkkel vívott fegyveres konfliktusai elhúzódóak, alacsony intenzitásúak, és alacsony egzisztenciális kockázatúak voltak. Ebből kifolyólag egyértelmű korszakhatárt jelentett a jom kippuri háború és azt követően a camp david-i béke, valamint az első libanoni háború, amelynek első szakasza egyfajta átmeneti jelleggel bírt.

A folyamatkövetés elvégzése után mind a négy hipotézis beigazolódt. Ennek megfelelően a kutatás összegzett eredményeként- a hipotézisek tükrében rögzíthető, hogy:

1. Bizonyítottam, hogy a levantei szubkomplexum létrejöttét Izrael Állam megalapítása és fennmaradása generálta.
2. Feltártam, hogy levantei szubkomplexum konfliktusosságának fokát alapvetően határozta meg Izrael Államnak az alrégió egyéb államaihoz fűződő viszonya – azaz minél inkább ellenséges a zsidó állam és a környező arab országok viszonya, annál reálisabb lehetőség egy kiterjedt államközi fegyveres konfliktus kitörése.
3. Igazoltam, hogy a vizsgált időszak során mindig is voltak olyan állami és nem állami szereplők is, amelyek Izrael Állam biztonságát fenyegették, ugyanakkor az államközi fegyveres konfliktusok időszakában az izraeli biztonság- és védelempolitika elsősorban az állami szereplőkre koncentrált, később azonban a nem állami szereplők jelentőségének növekedése figyelhető meg. Feltártam azt is, hogy napjainkra Izraelnek a magas valószínűségű, de alacsony egzisztenciális veszélyt magában hordozó, nem állami szereplőkkel vívandó, illetve az alacsony valószínűségű, de magas egzisztenciális veszélyt magában hordozó, állami szereplőkkel vívandó fegyveres konfliktusokra is készen kell állnia.
4. Bizonyítottam, hogy mindezeket akkor lehet képes megvalósítani, ha egyszerre, akár egyidőben képes terrorizmus elleni műveletek, városi gerillaharc és egy konvencionális fegyveres konfliktus megvívására, amelyekhez elengedhetetlen egyrészt a megfelelő kiképzés és felkészítés, másrészt pedig a technológiai előny fenntartása, elsősorban a C4ISR, a légvédelem és légierő, a pilóta nélküli és kiberképességek, valamint a precíziós lőszerrel vonatkozásában.

7. Új tudományos eredmények

A kutatási célok megvalósítása során az alábbi új tudományos eredmények születtek:

1. Feltártam és bizonyítottam, hogy a levantei szubkomplexumot Izrael létrejötté generálta
2. Igazoltam, hogy egyértelmű összefüggés áll fenn a levantei szubkomplexumban az államközi fegyveres konfliktusok kialakulásának valószínűsége és az Izrael és a szubkomplexum arab országai közötti viszonyok között. Bizonyítottam, hogy minél rosszabb ez a viszony, annál nagyobb az esély egy fegyveres konfliktusra – azonban ha Izrael és egy arab ország viszonyát békeszerződésben rendezik, attól a ponttól a jelenlegi tapasztalatok alapján az államközi fegyveres konfliktusok esélye szinte nullára redukálódik.

3. Vizsgálat alá vontam az Izraellel ellenséges, főbb nem állami szereplők, elsődlegesen a PFSZ, a Hamász és a Hezbollah kialakulását és fejlődését. Ezen vizsgálat során feltártam, hogy a vizsgált időszak során mindig is voltak az állami szereplők mellett olyan nem állami szereplők is, amelyek Izrael Állam biztonságát fenyegették. Esettanulmányokon keresztül igazoltam ugyanakkor, hogy az államközi fegyveres konfliktusok időszakában az izraeli biztonság- és védelempolitika elsősorban az állami szereplőkre koncentrált, később azonban a zsidó állam és a környező arab államok közötti viszony rendeződése, illetve konfliktusosságának egyéb okból történő csökkenése következtében a nem állami szereplők jelentőségének növekedése figyelhető meg.
4. Bizonyítottam, hogy napjainkra Izraelnek a magas valószínűségű, de alacsony egzisztenciális veszélyt magában hordozó, nem állami szereplőkkel vívandó (Hamász, Hezbollah), illetve az alacsony valószínűségű, de magas egzisztenciális veszélyt magában hordozó, állami szereplőkkel (Irán) vívandó fegyveres konfliktusokra is készen kell állnia. Emellett feltártam, hogy a különböző jellegű aktorok miatt az izraeli biztonsági szolgálatoknak képesnek lennie mind a városi gerillaharc, mind a terrorizmus elleni küzdelem, mind pedig egy konvencionális háború megvívására – akár egyidőben.
5. A hazai szakirodalomban elsőként elemeztem és értékeltem az izraeli biztonság- és védelempolitika változásait egy organikus fejlődési ívén, azonos módszertani megközelítés (A-B-C állaptok) segítségével. az első cionista települések megjelenésétől egészen 2023. október 6. napjáig. Ennek során bemutattam annak organikus fejlődését, valamint hogy miként adaptálódott folyamatosan a változó biztonsági környezethez.
6. Ennek során bizonyítottam, hogy Izrael modern kori történelmét ciklikus, konfliktus előtti („A”)–konfliktusos („B”)–konfliktus utáni („C”) időszakokra oszthatjuk, amelyek során egy adott időszak C állapota és következő időszak A állapota átfedésben ugyan lehet egymással, de minőségileg mégsem azonosak soha.
7. Igazoltam, hogy a zsidó állam modern kori történelme emellett három nagy korszakra is osztható, amelyek az államközi fegyveres konfliktusok kora (1948-1973/1979), a nem állami szereplőkkel vívott fegyveres konfliktusok kora (1979-2011), illetve a az állami és nem állami szereplők hálózata, szövetségi rendszere ellen vívott fegyveres konfliktusok kora (lokális szinten az Izrael vs. Irán-Hezbollah-Hamász ellenséges háromszög, regionális szinten a status quo államok vs. ellenállás tengelye szembenállása). Ezek közül mindhárom időszakra a konfliktusosság volt jellemző.

8. Elsőként tártam fel és foglaltam egy átfogó rendszerbe a zsidó állam főbb fegyveres konfliktusainak fellelhető kvalitatív adatait (alkalmazott élőerő, alkalmazott haditechnikai eszközök, veszteségek stb.).
9. A hazai szakirodalomban elsőként foglaltam össze Izrael Állam védelmi képességeinek, haditechnikai eszközparkjának alakulását az első cionista települések megjelenésétől egészen 2023. október 6. napjáig. Feltártam, hogy az izraeli védelmi beszerzések és a hazai védelmiipar miként követte le a zsidó állam éppen aktuális igényeit, melyek voltak és jelenleg melyek azok a haditechnikai eszközök és képességek, amelyek kritikusak a túléléshez és a biztonsági környezet eredményes kezeléséhez.

8. Ajánlások

Izrael Állam biztonsági környezete folyamatosan és dinamikusan változik, ebből kifolyólag folyamatosan alapot szolgáltat újabb és újabb tanulmányok, szakdolgozatok és diplomamunkák, valamint doktori értekezések elkészítéséhez. Jelen értekezés 2023. október 6. napjával lezárásra került, azonban éppen egy nappal később, 2023. október 7. napján történtek olyan fejlemények, amelyek sok szempontból a jom kippuri háború óta nem látott méretű konfliktushoz vezettek. Mind a 2023. október 7. napján történt események maguk, mind azok következménye kiváló kutatási terület lehet mind a lokális, mind a regionális/szubregionális, mind pedig a globális szint vizsgálata vonatkozásában.

Érdekes kérdés lehet elméleti további szempontból vizsgálat tárgyává tenni a közel-keleti biztonsági komplexumnak kopenhágai iskola által megfogalmazott felosztását. Jogos kritikai felvetés lehet az, hogy vajon továbbra is érvényes-e az a megállapítás, hogy a levantei és a Perzsa-öböl szubkomplexuma külön önálló alrégiókként működnek, vagy a két szubkomplexum, illetve azok szereplőinek biztonsági problémái közötti nagyfokú átfedések a két alrégió összeolvadását eredményezték-e?

A kutatás eredményeit ezenkívül célszerű lehet tesztelni még részletesebb, kifejezetten az Izrael és a környező arab államok bilaterális kapcsolataira vonatkozó kutatások során.

9. Kutatási eredmények gyakorlati felhasználhatósága

Az értekezés és eredményei felhasználhatók:

1. A hadtudományi és biztonságpolitikai tanulmányok regionális biztonsággal foglalkozó kutatásai során.

2. A biztonság- és védelempolitikai kutatások Közel-Kelettel, a levantei szubkomplexummal és Izrael Állammal kapcsolatos ismereteinek bővítéséhez, a zsidó állam biztonság- és védelempolitikájának behatóbb tanulmányozásához.
3. A Nemzeti Közszolgálati Egyetem honvédtiszti, valamint biztonság- és védelempolitikai képzéseiben részt vevő hallgatók számára a biztonságpolitika, regionális biztonság, védelempolitika, a Közel-Kelet, a 21. század biztonsági kihívásai és hadtörténelem témakörök oktatásában.
4. A Magyar Honvédség védelmi tervezésért felelős szakemberei munkájának támogatására, valamint a Külgazdasági és Külügyminisztériumban, a Magyar Honvédség alakulatainál, illetve társszerveknél tartott tréningek és képzési programok során is.

10. Publikációs jegyzék

- Király István Mihály: A Yishuv biztonság- és védelempolitikájának változásai az oszmán időktől az államalapításig. In: Honvédségi Szemle, 150. évfolyam, 4. szám. 113-127. o.
- Király István Mihály: A hadviselés nemzetközi jogi szabályainak összevetése az Izraeli Védelmi Erők etikai kódexével. In: Baráth Noémi Emőke – Pató Viktória Lilla (szerk.): A haza szolgálatában: Konferenciakötet 2019. Doktoranduszok Országos Szövetsége, 2020. 28-36. o.
- Király István Mihály: A Neturei Karta és a vallásos cionizmus hatása Izrael Állam biztonságára. In: Pohl Árpád (szerk.): Biztonság és honvédelem – Fenntartható biztonság és társadalmi környezet tanulmányok. Ludovika Egyetemi Kiadó, 2020. 1773-1787 o.
- Király István Mihály: A szíriai polgárháború hatása a levantei szubrégió erőegyensúlyára – egy új szubkomplexum evolúciója? In: Szakmai Szemle, 18. évfolyam, 2. szám. 53-75. o.
- Király István Mihály: Az izraeli légvédelem és légierő legújabb eszközei: többretegű légvédelmi rendszer, F-35, UAV-ok. In: Szakmai Szemle, 17. évfolyam, 4. szám. 83-106. o.
- Király István Mihály: A Neturei Karta és a Sikrikim közösség hatása Izrael Állam biztonságára. In: Hadtudományi Szemle, 11. évfolyam, 3. szám. 174-181 o.

- Király István Mihály: Moszad-műveletek a technológiai fölény megtartásáért. In: Hadtudományi Szemle, 13. évfolyam, 1. szám. 91-101. o.
- Király István Mihály: The direction of technological developments in the IDF: The Israel Defence Forces of the future. In: A hadtudomány és a XXI. század, Doktoranduszok Országos Szövetsége Hadtudományi Osztálya, 2019. 112-128. o.
- Király István Mihály: A szentföldi keresztények biztonsági helyzete. In: Kaló József – Ujházi Lóránd (szerk.): Budapest-jelentés a keresztényüldözésről 2018, Dialóg Campus Kiadó, 2018. 89-100. o.
- Király István Mihály: Szaúd-Arábia és Irán katonai képességeinek, védelmi iparának és védelmi költségvetésének összehasonlító elemzése. In: Nemzet és Biztonság, 2018/1. szám. 100-114. o.

11. Szakmai-tudományos életrajz

dr. Király István Mihály felsőfokú tanulmányait az Eötvös Lóránd Tudományegyetem Társadalomtudományi Karán, nemzetközi tanulmányok alapszakon (BA, 2015), a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Nemzetközi és Európai Tanulmányok Karán, nemzetközi biztonság- és védelempolitika mesterszakon (Msc, 2017), valamint a Károli Gáspár Református Egyetem Jog- és Államtudományi Karán, jogász osztatlan képzésen (2021) végezte. 2015-ben egy félévet töltött Törökországban, a Kocaeli Üniversitesin ERASMUS program keretében. E félév során meghatározó szerepet töltöttek be a török, közel-keleti és globális politikákkal, a vallás és a politika kapcsolatával és a közel-keleti és kaukázusi kisebbségekkel foglalkozó tantárgyak.

2014-ben két hónapos program keretében a Külgazdasági és Külügyminisztérium Külgazdasági Főosztályának gyakornoka volt. 2016 és 2018 között Izrael Állam budapesti nagykövetségén politikai munkatársi pozíciót töltött be.

Tudományos kutatásai Izrael és a Közel-Kelet biztonság- és védelempolitikai folyamataira, elsősorban a biztonság szektoriális kérdéseinek katonai dimenziójára, valamint a régió hadtörténelmére fókuszálnak. Publikált továbbá a zsidó vallási szélsőségeknek az izraeli biztonságpolitikára gyakorolt hatásairól, valamint a nemzetközi hadijog és az IDF etikai kódexének kapcsolatáról.